

4300

۱۵۰۰

۱۸

دفتر بیت اسلامی

بسم الله الرحمن الرحيم

www.ketab.ir

سرشناسه: فلاح، اکبر، ۱۳۳۹ —

عنوان و نام پدیدآور: اصول اخلاق اداری در نهج البلاغه / اکبر فلاح
مشخصات نشر: کاشان: محتشم، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۸۰ص.

شاب: ۷-۱۰-۸۵۵۶-۶۰۰-۹۷۸

جمعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۷۶-۱۸۰؛ همچنین به صورت زیر نویس

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - اخلاق کار

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - اخلاق حرفه‌ای

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - مدیریت

موضوع: اخلاق کار - جنبه‌های مذهبی - اسلام

موضوع: اخلاق حرفه‌ای - جنبه‌های مذهبی - اسلام

موضوع: مدیریت (اسلام)

موضوع: اخلاق اسلامی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۸ ف ۱۳ / ۰۹ / ۳ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷ / ۹۵۱۵

شماره کتابشناسی: ۹۷۶۲۳۵۸

Mohamm.pub@gmail.com

صندوق پستی ۷۱۳۵/۱۵۳۶

اصول اخلاق اداری در نهج البلاغه

ناشر: انتشارات محتشم

چاپ و صحافی: موسسه بوستان کتاب

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

تیراژ: ۱۵۰۰

مرکز پخش: کاشان، خیابان امیرکبیر، بلوار الغدیر، غدیر ۱۸، انتشارات محتشم

تلفن: ۰۳۱۵۵۳۳۷۷۶۶ - ۰۳۱۵۵۳۵۱۶۱۹ - ۰۹۱۳۲۷۶۴۱۴۷

«حق چاپ محفوظ است.»

اصول اخلاق اداری

در پنج ابلاغه

اکبر فلاح

تقدیر و تشکر:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا سَيِّدِ
الرُّسُلِينَ وَ مُحَمَّدٍ رَبِّ الْعَالَمِينَ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ سَيِّمًا
بَقِيَّةِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ رُوحِي وَ أَرْوَاحُ الْعَالَمِينَ لِتُرَابِ مَقْدَمِهِ الْفِدَاءِ.

با سلام و درود به روح بلند و ملکوتی حضرت امام (رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ) و
ارواح طیبه شهداء به خصوص شهداء جنگ تحمیلی و شهداء مدافع حرم
و درود فراوان به رهبر فرزانه‌مان ساکنان کشتی انقلاب اسلامی حضرت
امام خامنه‌ای (دَامَ ظِلُّهُ الْعَالِي).

از همه کسانی که در انجام این مجموعه همکاری نموده صمیمانه
تقدیر و تشکر می‌شود.

تقدیم به:

بهی کارگزاران نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران،

آنها که دشان برای اعتلاء کلمه الله، ارزش ها و

آرمان های الهی می بیند.

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
----	------------

فصل اول: کلیات و مفهوم شناسی

۱۶	۱-۱. اصل در لغت و اصطلاح.....
۱۶	۱-۱-۱. اصل در لغت.....
۱۷	۱-۱-۲. اصل در اصطلاح.....
۱۷	۲-۱. اخلاق در لغت و اصطلاح.....
۱۷	۱-۲-۱. اخلاق در لغت.....
۱۷	۲-۲-۱. اخلاق در اصطلاح.....
۱۹	۳-۱. اداره در لغت و اصطلاح.....
۱۹	۱-۳-۱. اداره در لغت.....
۱۹	۲-۳-۱. اداره در اصطلاح.....
۲۰	۴-۱. مدیریت در لغت و اصطلاح.....
۲۰	۱-۴-۱. مدیریت در لغت.....
۲۰	۲-۴-۱. مدیریت در اصطلاح.....
۲۱	۳-۴-۱. سازمان.....
۲۲	۵-۱. نهج البلاغه، دریای بی کران معرفت.....
۲۳	۶-۱. سیدرضی گردآورنده نهج البلاغه.....
۲۴	۷-۱. اخلاق ضرورت زندگی.....
۲۶	۸-۱. اخلاق اداری.....
۲۶	۹-۱. فایده اخلاق.....
۲۷	۱-۹-۱. رابطه اخلاق با عقل.....
۲۸	۲-۹-۱. رابطه اخلاق با ایمان.....
۳۰	۳-۹-۱. مکارم و محاسن اخلاق.....
۳۱	۱۰-۱. ضرورت مدیریت.....
۳۲	۱۱-۱. هنر مدیریت.....
۳۳	۱۲-۱. هدف از مدیریت.....
۳۳	الف. عبادت خداوند.....
۳۳	ب. خدمت به مردم.....

۳۴	ج. برقراری حق.....
۳۴	د. رشد و توسعه جامعه.....
۳۴	۱-۱۳. هدف از مدیریت اسلامی.....
۳۶	۱-۱۴. مدیریت، میدان آزمایش.....
۳۷	۱-۱۵. انواع مدیریت و تفاوت‌های آن.....
۳۷	الف. مدیریت فردی.....
۳۸	ب. مدیریت خانوادگی.....
۳۸	ج. مدیریت اجتماعی.....

فصل دوم: کزیش و شرایط آن

۴۰	۱-۲. ایمان.....
۴۳	۲-۲. تقوا و تعهد.....
۴۵	۲-۳. تخصص.....
۴۶	۲-۴. تجربه.....
۴۸	۲-۵. تعقل.....
۵۱	۲-۶. تدبیر.....
۵۳	۲-۷. اخلاص.....
۵۴	۲-۷-۱. مراتب اخلاص.....
۵۵	۲-۸. شرح صدر.....
۵۵	۲-۸-۱. تفسیر شرح صدر.....
۵۸	۲-۹. حُسن خلق.....
۵۸	۲-۹-۱. تفسیر حُسن خلق.....

فصل سوم: اصول اخلاق اداری

۶۴	۳-۱. اصل امانتداری.....
۶۷	۳-۲. اصل خدمتگزاری.....
۶۸	۳-۳. اصل مسؤولیت پذیری.....
۷۰	۳-۴. اصل انضباط کاری.....
۷۲	۳-۵. اصل حق گرایی.....
۷۴	۳-۶. اصل چشم پوشی.....
۷۶	۳-۷. اصل ساده زیستی.....
۷۸	۳-۷-۱. ساده زیستی و اثرات معنوی آن.....

۷۹	۸-۳. اصل میانه‌روی.....
۸۱	۹-۳. اصل فروتنی.....
۸۲	۳-۹-۱. آثار و برکات تواضع.....
۸۳	۳-۱۰. اصل خوش خویی.....
۸۶	۳-۱۱. اصل پیگیری.....
۸۷	۳-۱۲. اصل بردباری.....
۹۰	۲-۱۳. اصل دادورزی.....
۹۴	۳-۱۴. اصل رازداری.....
۹۶	۳-۱۵. اصل وفاداری.....
۹۸	۲-۱۶. اصل رابطنی.....
۱۰۱	۳-۱۷. اصل ارزشیاد.....
۱۰۳	۳-۱۷-۱. نتیجه از شیعی.....
۱۰۴	۳-۱۸. اصل سخاوت و فاطمت.....
۱۰۷	۳-۱۹. اصل انتقاد پذیری.....
۱۰۸	۳-۱۹-۱. فواید انتقاد.....
۱۰۸	۳-۱۹-۲. کیفیت انتقاد.....
۱۰۹	۳-۲۰. اصل خردورزی.....
۱۱۱	۳-۲۰-۱. ویژگی‌های عاقل.....
۱۱۱	الف. صمت و خاموشی.....
۱۱۱	ب. فکر و اندیشه.....
۱۱۲	ج. تجربه اندوزی.....
۱۱۲	د. شور و مشورت.....
۱۱۲	هـ. محبت با مردم.....
۱۱۲	و. مبارزه با هوا و هوس.....
۱۱۳	ز. دوری از گناهان و عیب‌ها.....
۱۱۳	ح. حفظ اسرار.....
۱۱۴	ط. مدارا با دیگران.....
۱۱۳	ی. انجام هر کار به جا و به موقع.....

فصل چهارم: آفات و تهدیدات اداری

۱۱۶	۴-۱. تکبر و خودبزرگ بینی.....
-----	-------------------------------

۱۱۶	۴-۱-۱. تعریف تکبر.....
۱۱۷	۴-۱-۲. علل و عوامل تکبر.....
۱۱۷	۴-۱-۳. آثار و نتایج تکبر.....
۱۱۷	الف. تکبر، باعث خواری و ذلت.....
۱۱۸	ب. تکبر، باعث حبط عمل.....
۱۱۹	ج. تکبر، باعث محرومیت از بهشت.....
۱۱۹	د. تکبر، باعث آتش قهر الهی.....
۱۲۰	۴-۲-۱. عجب و خودبینی.....
۱۲۰	۴-۱-۱. تعریف عجب.....
۱۲۱	۴-۲-۲. درجات عجب.....
۱۲۱	۴-۲-۳. علامت عجب.....
۱۲۲	۴-۲-۴. آثار ناپسند عجب.....
۱۲۲	الف. انسان خودبین تنها می ماند.....
۱۲۳	ب. عجب، مانع ترقی است.....
۱۲۳	ج. عجب، نشان از کم خردی است.....
۱۲۴	د. عجب، باعث هلاکت است.....
۱۲۵	۴-۳. دنیا دوستی و دنیا طلبی.....
۱۲۷	۴-۴. حرص و زیاده خواهی.....
۱۲۷	۴-۴-۱. تفاوت حرص و طمع و رجا و شکی.....
۱۲۸	۴-۴-۲. آثار حرص و طمع.....
۱۲۸	الف. طمع، مانع شناخت است.....
۱۲۸	ب. طمع، ذلت آور است.....
۱۲۹	ج. طمع، عامل افتادن در گناهان است.....
۱۲۹	د. طمع، باعث هلاکت است.....
۱۲۹	۴-۵. فخر فروشی.....
۱۳۰	۴-۵-۱. آثار سوء فخر فروشی.....
۱۳۱	۴-۶. اسراف کاری.....
۱۳۲	۴-۶-۱. معنای اسراف و تبذیر.....
۱۳۴	۴-۷. شهوت گرایی.....
۱۳۷	۴-۸. شکم بارگی.....
۱۳۹	۴-۹. شهرت طلبی.....
۱۴۱	۴-۱۰. بخل و تنگ نظری.....

- ۱۴۳ ۱۱-۴. تبعیض و بی عدالتی
- ۱۴۴ ۱-۱۱-۴. آثار سوء تبعیض
- ۱۴۵ ۲-۱۱-۴. آیا تشویق تبعیض است؟
- ۱۴۵ ۱۲-۴. سستی و تنبلی
- ۱۴۶ ۱-۱۲-۴. آثار و نتایج سستی از دیدگاه امیرمؤمنان علی (علیه السلام)
- ۱۴۶ الف. نتیجه سستی، پشیمانی است
- ۱۴۶ ب. نتیجه سستی، تضییع حقوق دیگران است
- ۱۴۶ ج. نتیجه سستی، ظلم به خویشان است
- ۱۴۷ د. نتیجه سستی، خیانت است
- ۱۴۷ هـ. نتیجه سستی، خواری است
- ۱۴۷ و. نتیجه سستی، غم و غصه است
- ۱۴۷ ز. نتیجه سستی، خسارت است
- ۱۴۸ ۱۳-۴. عجله و اشتاب زدگی
- ۱۴۸ ۱-۱۳-۴. عوامل عجله و اشتاب زدگی
- ۱۵۰ ۱۴-۴. سوء ظن و بدگمانی
- ۱۵۳ ۱۵-۴. ریاکاری
- ۱۵۳ ۱-۱۵-۴. اقسام ریا
- ۱۵۳ الف. ریا در عقیده
- ۱۵۳ ب. ریا در عمل (در عبادت اعم از واجب و مستحب)
- ۱۵۳ ج. ریا در گفتار
- ۱۵۴ د. ریا در شکل و قیافه
- ۱۵۴ هـ. ریا در معاشرت
- ۱۵۴ ۲-۱۵-۴. علایم و نشانه های ریا
- ۱۵۵ ۳-۱۵-۴. آثار سوء ریا
- ۱۵۵ الف. شرک
- ۱۵۵ ب. نفاق
- ۱۵۶ ج. حبط عمل
- ۱۵۷ د. تحقیر خدا
- ۱۵۸ ۱۶-۴. غفلت زدگی
- ۱۵۸ ۱-۱۶-۴. عوامل غفلت و بی خبری
- ۱۵۸ ۲-۱۶-۴. آثار سوء غفلت

۱۶۰	۱۷-۴. خودرأیی.....
۱۶۱	۱۸-۴. کینه توزی.....
۱۶۲	۱-۱۸-۴. آثار سوء کینه توزی.....
۱۶۴	۱۹-۴. نفاق و دورویی.....
۱۶۵	۱-۱۹-۴. اقسام نفاق.....
۱۶۵	۲-۱۹-۴. نشانه‌های منافقین.....
۱۶۶	۲۰-۴. خشونت و تندروی.....
۱۶۸	۱-۲۰-۴. مفسد خشونت.....
۱۶۸	الف. باعث کوچ کردن مردم و ویرانی آبادی هاست.....
۱۶۸	ب. باعث شورش و ویرانی شهرهاست.....
۱۶۸	ج. باعث خفت عقل و سبک مغزی شیطانی است.....
۱۶۸	۲۰-۴. خشونت و تندروی.....
۱۶۸	۱-۲۰-۴. مفسد خشونت.....
۱۶۸	الف. باعث کوچ کردن مردم و ویرانی آبادی هاست.....
۱۶۸	ب. باعث شورش و ویرانی شهرهاست.....
۱۶۸	ج. باعث خفت عقل و سبک مغزی شیطانی است.....
۱۶۹	د. باعث ندامت و پشیمانی است.....
۱۶۹	هـ. باعث زدودن ایمان و ارزش معنوی انسان است.....
۱۶۹	و. باعث تمام شرارت‌ها و فسادهاست.....

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه‌گیری

۱۷۲	جمع بندی و نتیجه گیری.....
۱۷۶	منابع.....

مقدمه

پژوهشی که فراروی شما خوانندگان عزیز و ارجمند قرار دارد «اصول اخلاق اداری در نهج البلاغه» است.

قلمرو این پژوهش تبیین اصول اخلاقی و مسائل غیراخلاقی از منظر و دیدگاه امام علی (علیه السلام) است. جستجو در خطبه‌ها و نامه‌ها و حکمت‌های نهج البلاغه باعث تحولی بنیادین در ادارات و موجب رشد و تعالی کارگزاران نظام خواهد شد.

تحقیقاتی که تاکنون در این زمینه انجام گرفته در قالب کتب و مقالات و مجلات تحت عناوین مدیریت اسلامی و یا شرح نامه حضرت امیر (علیه الصلوة و السلام) به مالک اشتر نخعی است و کمتر فرمایش آن حضرت در کل نهج البلاغه مورد بررسی قرار گرفته است. از استعارات این پژوهش بررسی این موضوع مهم و بنیادی و کاربردی در کل نهج البلاغه این دریای بی کران معرفت و چشمه جوشان علوی است.

پس از گذشت تقریباً چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و پس از تأکيدات امام راحل‌مان امام خمینی (رحمة الله علیه) و سک‌اند‌ار انقلاب اسلامی مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی) و سفارش مراجع بزرگوار تقلید (ایدهم الله تعالی) هنوز شاهد نابسامانی‌ها و احیاناً بی‌عدالتی‌ها در ادارات هستیم و همین امر باعث انتخاب این موضوع شده است.

امید است مورد بهره‌برداری عموم افراد به خصوص کارگزاران نظام قرار گرفته و نتیجه آن احترام و تکریم ارباب رجوع این صاحبان اصلی انقلاب باشد.

بی‌شک این مجموعه حالی از عیب و نقص نیست امید آن که با تذکر و رهنمودهای شما عزیزان شاهد مجموعه‌ای کامل و عاری از عیب و نقص در آینده باشیم.

اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِیْمُ.

اکبر فلاح

۱۳۹۷/۱۲/۱۷